

به نام خدا

مبانی و اصول حراست

ویژه کارکنان پتروشیمی و پالایشگاهها

مؤلفان :

صادق جریره - محمد جریره

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

۱۴۰۰

نام کتاب: مبانی و اصول حراست: ویژه کارکنان پتروشیمی و پالایشگاه‌ها

مؤلفان: صادق جریره - محمد جریره

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ: مدیران

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۷۲۰-۶

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

تقدیم به

روح پاک شهدا

و

پدر جانبازم

که بارشادت های شان از این مرز و بوم حراست کردند

از ریاست محترم حراست پتروشیمی مرجان – جناب آقای رحیم
مرادی، کمال تقدیر و تشکر را دارم که هم در حوزه کاری و هم
در فرآیند تدوین کتاب حاضر؛ تجربیات علمی و کاری خویش را
در اختیار این حقیر قرار دادند.

فهرست

شماره صفحه

عنوان

۱۳	..... سخن نویسنده
۱۴	..... فصل اول : مبانی حراست و تاریخچه آن
۱۴	..... مقدمه
۱۴	..... مفهوم حراست
۱۵	..... تاریخچه حراست
۱۵	..... ۱- حراست قبل از انقلاب اسلامی
۱۶	..... ۲- تاریخچه حراست در شرکت های نفت و پتروشیمی ها قبل از انقلاب اسلامی
۱۸	..... ۳- شکل گیری نهاد حراست در جمهوری اسلامی ایران
۲۲	..... ضرورت وجودی حراست در دستگاه های کشوری
۲۳	..... اهداف حراست
۲۳	..... مفهوم حفاظت
۲۴	..... وظایف شغل حراست
۲۴	..... ۱-حفاظت فیزیکی
۲۶	..... ۲- حفاظت اسناد
۲۸	..... ۳- حفاظت فناوری اطلاعات
۲۹	..... ۴-حفاظت پرسنلی
۳۱	..... فصل دوم : حفاظت فیزیکی
۳۱	..... بخش اول: برنامه های حفاظتی
۳۵	..... رویکردهای حفاظت از زیرساخت ها

۳۷	..... مراحل تدوین مدل عملیاتی حفاظت زیرساخت های ملی
۳۷	..... طرح های زیرساختی مبتنی بر میزان ریسک
۳۸	..... اصول حفاظت فیزیکی
۴۱	..... سامانه های واپایش الکتریکی و الکترونیکی: گیت های عبوری
۴۶	..... بخش دوم: حفاظت فیزیکی از تاسیسات
۴۶	..... سامانه حفاظت فیزیکی
۴۸	..... ارزیابی سامانه های حفاظت فیزیکی
۵۶	..... فصل سوم: حفاظت از اطلاعات
۵۶	..... بخش اول: اطلاعات و فناوری
۵۷	..... جنگ اطلاعاتی
۵۹	..... بخش دوم: مبانی حفاظت اطلاعات و فناوری
۶۱	..... مفهوم حفاظت اطلاعات
۶۲	..... اهمیت امنیت اطلاعات
۶۳	..... روش های تهدید سیستم های اطلاعاتی
۶۴	..... روش های ایمن ساختن سیستم های اطلاعاتی
۶۷	..... مراحل ایجاد امنیت موثر اطلاعات
۶۷	..... اهداف حفاظت از اطلاعات
۶۸	..... اصول حفاظت اطلاعات
۷۳	..... روش های دستیابی به هدف های حفاظت اطلاعات
۸۰	..... ضرورت و اهمیت حفاظت اطلاعات-اسرار در سطح جامعه
۸۳	..... بخش سوم: خودحفاظتی اطلاعاتی
۸۴	..... مفهوم خودحفاظتی
۸۷	..... ویژگی ها و اصول کلی خودحفاظتی
۸۹	..... خودحفاظتی در نگاه اسلام
۹۰	..... خودحفاظتی از نگاه جرم شناسان

۹۲	..... اصول خودحفاظتی مبتنی بر دین
۹۲	..... ۱- اصول خودحفاظتی در بُعد شناختی
۹۳	..... ۲- اصول خودحفاظتی در بُعد عاطفی
۹۴	..... ۳- اصول خودحفاظتی در بُعد رفتاری
۹۶	..... - ایمان و باورها
۹۶	..... - اخلاق و ملکات نفسانی
۹۸	..... عوامل موثر بر خودحفاظتی
۹۸	..... الگوهای خودحفاظتی
۱۰۰	..... مراحل خودواپاشی و خودحفاظتی
۱۰۰	..... ۱- مشارطه
۱۰۰	..... ۲- مراقبه
۱۰۰	..... ۳- محاسبه
۱۰۰	..... فواید و آثار مثبت خودحفاظتی
۱۰۱	..... ۱- صرفه اقتصادی بسیار بالا نسبت به نظارت و واپاشی خارجی
۱۰۱	..... ۲- قطعیت و اطمینان بخشی
۱۰۱	..... ۳- تاثیرپذیری و بهره‌وری بالا
۱۰۱	..... ۴- افزایش محبت، دوستی، راستگویی و صداقت در سازمان
۱۰۱	..... ۵- توجه جدی بر پیشگیری قبل از درمان و افزایش ضریب مقاومت کارکنان
۱۰۲	..... ۶- جلوگیری و کاهش از کجروی و انحرافات
۱۰۲	..... بخش چهارم: نقش خودحفاظتی در پیشگیری - جاسوسی
۱۰۴	..... جاسوسی
۱۰۴	..... ارکان رفتارهای ضدمحرمانگی جاسوسی
۱۰۴	..... - انگیزه
۱۰۶	..... سرویس‌های اطلاعاتی بیگانه به مثابه عوامل مداخله‌گر
۱۰۷	..... الگوهای خودحفاظتی در پیشگیری جاسوسی
۱۰۹	..... شکست اطلاعاتی و غافل‌گیری

- ۱۱۰ ..... شیوه های حفاظت کارکنان در برابر تهدید جاسوسی
- ۱۱۱ ..... بخش پنجم : حفاظت از سامانه اطلاعاتی
- ۱۱۲ ..... اهمیت حفاظت سامانه های اطلاعاتی
- ۱۱۴ ..... کاربرد دانش حفاظتی در اشراف اطلاعاتی - امنیتی پایدار
- ۱۱۴ ..... ۱- عوامل استقرار مدیریت دانش حفاظتی در سازمان های اطلاعاتی و امنیتی
- ۱۱۴ ..... ۲- آثار مدیریت دانش حفاظتی در سازمان های اطلاعاتی و امنیتی
- ۱۱۵ ..... ۳- اشراف اطلاعاتی
- ۱۱۶ ..... ۵- گسترش شبکه های اطلاعات و امنیت پایدار
- ۱۱۷ ..... ۶- روند امنیت پایدار در سایه اشراف اطلاعاتی
- ۱۱۹ ..... فصل چهارم : حفاظت از اسناد و مدارک**
- ۱۱۹ ..... بخش اول : اسناد و مدارک
- ۱۱۹ ..... مفهوم سند و اقسام آن
- ۱۲۱ ..... تاریخچه نگهداری از اسناد
- ۱۲۲ ..... مراحل گردش اداری اسناد
- ۱۲۴ ..... اسناد طبقه بندی شده
- ۱۲۶ ..... عوامل موثر بر طبقه بندی اسناد
- ۱۲۶ ..... بخش دوم: حفاظت از اسناد و مدارک
- ۱۲۸ ..... مفاهیم و شیوه های حفاظتی از اسناد و مدارک
- ۱۳۰ ..... صیانت از اسناد طبقه بندی
- ۱۳۰ ..... ۱- روش تعیین و نحوه گردش اسناد طبقه بندی
- ۱۳۰ ..... ۲- محل و میزان حفاظت از اسناد طبقه بندی
- ۱۳۲ ..... ۳- علامت گذاری اسناد و مدارک طبقه بندی
- ۱۳۳ ..... ۴- روش و نحوه ثبت و توزیع -ارسال اسناد طبقه بندی شده
- ۱۳۶ ..... ۵- بایگانی و نگهداری اسناد طبقه بندی شده
- ۱۴۰ ..... قوانین و مقررات حفاظتی در خصوص صیانت از اسناد

- ۱- قانون انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی ۱۴۰
- ۲- آیین نامه طرز نگهداری اسناد سری و محرمانه دولتی ۱۴۱
- نقش حراست در حفاظت از اسناد و مدارک ۱۴۳
- شرح وظایف ۱۴۳
- بخش سوم: مدیریت و حفاظت از اسناد الکترونیکی ۱۴۵
- اسناد الکترونیکی و ویژگی های آن ۱۴۵
- اصالت سند الکترونیکی ۱۴۷
- مدیریت اسناد الکترونیکی ۱۴۸
- سیستمهای مدیریت الکترونیکی اسناد ۱۴۹
- مراحل طراحی و پیاده سازی سیستم مدیریت الکترونیکی اسناد در سازمان ۱۵۰
- ۱- مرحله شناخت و تحلیل ۱۵۱
- ۲- مرحله طراحی ۱۵۱
- ۳- مرحله ساده سازی ۱۵۲
- پیش نیازهای مدیریت اسناد الکترونیکی ۱۵۴
- نیازمندی های عمومی ۱۵۵
- سامانه های دوگانه ۱۵۶
- شرط لازم برای پیاده سازی نرم افزار مدیریت اسناد الکترونیکی (اجباری) ۱۵۶
- مدیریت اسناد الکترونیکی در نرم افزار مدیریت اسناد الکترونیکی ۱۵۷
- نقش ها و مسئولیت های مدیران اسناد ۱۶۲
- ۱- نقش های مدیران اسناد ۱۶۲
- ۲- مسئولیت های مدیران اسناد ۱۶۳
- فصل پنجم: حفاظت پرسنلی ۱۶۵**
- بخش اول: کنترل و نظارت پرسنل ۱۶۶
- مفهوم کنترل و نظارت ۱۶۶
- ضرورت کنترل و نظارت در سازمان ها ۱۶۸

۱۶۹	تبيين نظارت و کنترل از دیدگاه اسلام و قران .....
۱۷۰	بخش دوم: نقش تربیت خودحفاظتی در حراست از کارکنان .....
۱۷۸	بخش سوم: خودوآپایشی کارکنان .....
۱۷۹	خودوآپایشی اسلامی .....
۱۸۰	خودتنظیمی .....
۱۸۰	خودانضباطی .....
۱۸۲	فصل ششم: آسیب شناسی مشاغل حراست و ارائه راهکار .....
۱۸۲	بخش اول: آسیب های مشاغل حراست .....
۱۸۲	۱- آسیب های شغلی .....
۱۸۵	۲- آسیب های سیاسی امنیتی .....
۱۸۵	۳- آسیب ها جسمی .....
۱۸۶	۴- آسیب های روحی و روانی .....
۱۸۶	۵- آسیب های معنوی .....
۱۸۶	۶- آسیب های خانوادگی .....
۱۸۷	بخش دوم: راه کارهای مقابله با آسیب های شغلی حراست .....
۱۸۷	الف) راه کارهای مقابله با آسیب های شغلی حراست .....
۱۸۸	ب) راه کارهای پیشگیری و مقابله با آسیب های سیاسی امنیتی .....
۱۸۹	ج) راه کارهای پیشگیری و مقابله با آسیب های جسمی .....
۱۹۰	د) راه کارهای پیشگیری و مقابله با آسیب های روحی و روانی .....
۱۹۱	ه) راه کارهای پیشگیری و مقابله با آسیب های خانوادگی .....
۱۹۳	پیوست .....
۱۹۳	الف) خوسه های شغلی مشاغل حراست .....
۱۹۶	ب) برخی از دوره های آموزشی مختص عناوین شغلی-مشاغل حراست .....
۱۹۸	منابع .....

سخن نویسنده

امروزه نقش انتظامات و حراست نسبت به گذشته در ابعاد وسیعی تری توسعه یافته است. در گذشته، نقش انتظامات بیشتر در حوزه‌های فیزیکی و حفاظت و نگهداری از تاسیسات و منابع انسانی بوده است، اما با گذشت زمان، وظایف حراست، و سازمان‌های تابعه گسترش یافته است بطوری که در چهار حوزه (فیزیکی، اسناد و مدارک، فناوری اطلاعات، پرسنل) به آنها-وظایف گسترده‌ای محول شده است. لذا برای بالا بردن ضریب امنیت در هر چهار حوزه، نقش حراست پررنگ می‌شود. این به صورت یک امر اجتناب ناپذیر اجتماعی درآمده و در دستور کار متصدیان قرار گرفته است به نحوی که به مرور زمان سیستم‌های پیشرفته‌ای در حفاظت و کنترل اماکن- اسناد، مدارک و اطلاعات به کار گرفته می‌شود. مدیریت حراست می‌بایست به طور یکسان هر چهار حوزه وظیفه‌ای را مدیریت کند، تا بتواند به نحو احسن یک مجموعه، یک سازمان را از حوادث و خرابکاری‌ها و نفوذها، ... در امان قرار دهد. در این نوشتار سعی بر آن شده است که با استفاده از منابع در دست پژوهشی (مقالات) و نظری (کتاب)، چهار وظیفه مذکور حراست را تبیین داده و آن را به شرکت‌های صنعتی و نفتی تعمیم داده است.

تابستان ۱۴۰۰

من الله التوفیق

صادق جریره (کارمند حراست پتروشیمی مرجان)

با همکاری محمد جریره

فصل اول :

مبانی حراست و تاریخچه آن

مقدمه

«وَأَبْعَثِ الْعُيُونَ مِنْ أَهْلِ الصِّدْقِ وَالْوَفَاءِ عَلَيْهِمْ فَإِنَّ تَعَاهُدَكَ فِي السِّرِّ لِأُمُورِهِمْ حَدْوَةٌ لَهُمْ عَلَى اسْتِعْمَالِ الْأَمَانَةِ وَالرَّفْقِ بِالرَّعِيَّةِ وَتَحَفُّظِ مِنَ الْأَعْوَانِ فَإِنْ أَحَدٌ مِنْهُمْ بَسَطَ يَدَهُ إِلَى خِيَانَةٍ اجْتَمَعَتْ بِهَا عَلَيْهِ عِنْدَكَ أَخْبَارُ عُيُونِكَ اِكْتَفَيْتَ بِذَلِكَ شَاهِدًا فَبَسَطْتَ عَلَيْهِ الْعُقُوبَةَ فِي بَدَنِهِ وَأَخَذْتَهُ بِمَا أَصَابَ مِنْ عَمَلِهِ ثُمَّ نَصَبْتَهُ بِمَقَامِ الْمَذَلَّةِ وَسَمَّمْتَهُ بِالْخِيَانَةِ وَقَلَّدْتَهُ عَارَ التُّهْمَةِ»^۱ «دیدهبانهایی از اشخاص راست گو و با وفا بر آنها بگمار که مراقب آنها باشند؛ زیرا بازرسی سری از کارهای آنان وادارشان می کند که امانت دار باشند و با رعایا خوش رفتاری کنند. تحت تأثیر کارگزاران خود مباش اگر یکی از آنان دست به خیانت گشود و دیده بانان خیانت او را گزارش دادند گواهی آنها تو را بس است، او را با شلاق کیفر کن و هر چه دزدیده از او دریافت کن و او را به مقام ربوبی وادار و خیانت او را اعلام کن و او را با ننگ تهمت نشانه گذار که در جامعه رسوا گردد و باعث عبرت و پند دیگران باشد.»

مفهوم حراست

حراست در لغت به معنای پاسداری و مراقبت کردن است. از جنبه اداری حراست به واحدی اطلاق می گردد که وظیفه حساس و خطیر مراقبت از سلامت اجزای ریز و درشت سازمان را در مقابل انواع انحراف های احتمالی و موجود بر عهده دارد. صیانت از نظر لغوی یعنی نگه داشتن،

۱. نهج البلاغه، نامه ۵۳، ص ۴۳۶

نگهبانی، نگهداری، خویشتن داری (دهخدا،) و در اصطلاح به مفهوم تداوم بقا و اصالت موضوع با ایجاد شرایط و توانایی‌های لازم درون آن است. در لغت نامه‌های عمید و دهخدا، حراست معانی چون نگهبانی کردن، حفظ کردن، محافظت، نگهبانی و پاسبانی؛ و در فرهنگ نامه فارسی هوشیار معانی چون رقابت و مراقبت را دارد. در اصطلاح به عمل حفاظت و حراست از دارایی‌ها یا افراد که به‌وسیله گماشتن فردی ویژه برای این امر صورت بگیرد **نگهبانی** یا **حراست** گفته می‌شود.

تاریخچه حراست

نگهبانی از زمان‌های گذشته معمول بوده و حتی قبایل ابتدایی که در داخل غارها و جنگل‌ها زندگی می‌کردند برای ایجاد امنیت خود با گماردن عناصر تأمین، قبیله خود را از خطر حیوانات و سایر انسان‌ها محفوظ می‌داشته‌اند. در ایران کهن نیز پیش از شکل‌گیری **عسس** و گزمه مردم خصوصاً افراد ثروتمند برای حفاظت از اموال و دارایی‌های افرادی را به خدمت می‌گرفتند که شبگردان، ناطور شب و... از این دسته افراد بوده‌اند.

۱- حراست قبل از انقلاب اسلامی

در ایران نیز قبل از شکل‌گیری پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی نگهبانی از شهرها و محلات توسط افرادی تحت عنوان شبگرد، سرایدار و تحت نظارت کلانتری‌ها صورت می‌پذیرفت و در روستاها افرادی تحت عنوان دشتبان این وظیفه را به عهده داشتند. با پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل کمیته‌های انقلاب اسلامی و به تدریج بسیج (نیروهای مردمی) نقش این افراد کم‌رنگ و وظایف آنها عمدتاً توسط نیروهای مردمی محلات صورت گرفته است. پس از آغاز جنگ تحمیلی و به تدریج نگهبانی از محلات در قالب ساختار منسجم از بین رفت و امور آن در مناطقی همچون مجتمع مسکونی، مراکز تجاری و... که مورد نیاز بود به افرادی تحت عنوان سرایدار و نگهبان سپرده شد که متأسفانه اکثر آنها از افاغنه و افراد غیر واجد شرایط و بعضاً دارای شرایط مشکلات عدیده از جمله اعتیاد - داشتن سوابق سرقت و.. بودند که این افراد علاوه بر امورات فوق سایر

امور خدماتی آن محله‌ها را نیز انجام می‌دادند و عملکرد آنان به این سبب نه تنها ضریب امنیت را افزایش نمی‌داد بلکه خود منشاء جرم و جنایت (سرقت، قتل، تبانی، با افراد مختلف و...) می‌شد و هیچ ارتباطی با مراکز انتظامی نداشته و در واقع موجب نابسامانی و بهم ریختگی در جامعه می‌گردید. با توجه به مسائل و مشکلات مورد اشاره و توسعه شهرنشینی، حاشیه نشینی، ایجاد مراکز تجاری متعدد، معضلات (فقر، بیکاری، اعتیاد و...) و افزایش جرائم مانند جیب‌بری - کیف قاپی، مزاحمت اراذل و اوباش، انواع سرقت (خودرو و لوازم داخل آن، مغازه و منزل ...) تحقق بند و در راستای تأمین امنیت عمومی و ارتقاء سطح احساس امنیت عمومی در جامعه و در (۱۹ راهکار اجرایی قانون بخشی حفظ نظم و امنیت در برنامه سوم اقتصادی، اجتماعی جمهوری اسلامی ایران) مبنی بر واگذاری بخشی از خدمات حفاظتی به شرکت‌های تحت پوشش با حفظ کنترل و نظارت دقیق اقدام گردد که در همین راستا و در چارچوب جلب مشارکت بیشتر مردم در سال ۱۳۸۰ مرکزی تحت عنوان مرکز خدمات حفاظتی و مراقبتی (مرکز انتظام) وابسته به پلیس پیشگیری ناجا ایجاد تا با ساماندهی و قانونمند ساختن امور نگهبانی و خدماتی انتظامی و پیشگیری از وقوع جرم و هرگونه تعرض به اماکن و اموال مردم، افزایش ضریب امنیتی با بکارگیری نیروهای آموزش دیده و تعیین صلاحیت شده با جلب مشارکت مردمی و نظارت ناجا در قالب شرکت‌های خدمات حفاظتی و مراقبتی برابر قوانین تجارت و کار و تأمین اجتماعی و ضوابط آئین‌نامه‌های اجرایی ناجا اقدام نمایند.

۲- تاریخچه حراست در شرکت‌های نفت و پتروشیمی‌ها قبل از انقلاب اسلامی

در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، پنج گروه مختلف، حراست مناطق نفت خیز را برعهده داشتند:

۱- **گارد صنعت نفت:** افرادی مسلح که علاوه بر انجام خدمت سربازی، آموزش دوره‌های رزمی را در آموزشگاه گارد نفت در اهواز (کوت عبدالله) به مدت ۹ ماه فرا می‌گرفتند. اینها به استخدام نفت درآمده و بین مناطق نفت خیز، شرکت گاز، پتروشیمی و پالایشگاه‌ها تقسیم می‌شدند. آموزشگاه گارد نفت در هر دوره ۱۵۰ نفر فارغ التحصیل داشت. رئیس نظامی حراست نفت مناطق نفت خیز، سرتیپی بازنشسته و برای هر منطقه سرهنگی بازنشسته، سرپرستی گارد مسلح را برعهده

داشتند ولی شرایط استخدامی پرسنل گارد، به موجب قانون کار و بیمه‌های اجتماعی بود و از نظر استخدامی، کارگر رسمی نفت محسوب می‌شدند. در حالی که از نظر عملیاتی، نظامی به شمار می‌رفتند و تحت نظر سرهنگان انجام وظیفه می‌کردند.

۲- اداره حراست عملیات صنعتی مناطق نفت خیز: مسئولیت آنها انجام خدمات پشتیبانی گارد نفت، نظارت بر حراست از لوله‌های نفت و گاز و محل چاه‌های نفت پراکنده در حوزه عملیاتی کنسرسیوم بود که از سوی پیمانکاران بومی انجام می‌شد، همچنین به کارگرفتن و نظارت افرادی برای حراست از مکان‌هایی که در آنها گارد مسلح حضور نداشت.

۳- حراست عملیات غیرصنعتی (شرکت ملی نفت): حوزه عملیات این سازمان حراست از منازل سازمانی، اماکن غیرصنعتی، ادارات شرکت ملی نفت و... بود. انجام کار از سوی پیمانکارانی صورت می‌گرفت که برحسب حوزه استحفاظی و تعداد نفرات مورد نیاز، قرارداد منعقد کرده و پول می‌گرفتند. در مواردی مشاهده می‌شد که مثلاً با قراردادی ۱۵۰ نفره، فقط ۵۰ کارگر مشغول بودند! و بدیهی است این موضوع جنبه کلی نداشت؛ ولی گاهی پس از بازرسی، سر و صدایی در این زمینه شنیده می‌شد.

۴- گروه ژاندارم مامور خدمت در نفت: به تقاضای کنسرسیوم، حدود ۵۰ درجه دار و ژاندارم، به منظور همراهی و تامین امنیت گروه‌های اکتشافی و لرزه نگاری، به اقصا نقاط کشور اعزام می‌شدند. این گروه‌ها مقدار قابل توجهی وجه نقد، مواد منفجره و لوازم بارزش به همراه داشتند و معمولاً در نقاط دورافتاده و خالی از سکنه، باید با احداث کمپ و انجام عملیات اکتشافی انجام وظیفه می‌کردند. از این رو هر گروه را دو ژاندارم مسلح همراهی می‌کردند. علاوه بر اینها، حراست از صندوق‌های حقوق و دستمزد نیز به عهده آنها بود. این صندوق‌ها حاوی مقدار زیادی پول نقد بودند که هر دو هفته یکبار به کارگاه‌ها و ادارات ارسال می‌شد. یک نفر ژاندارم مسلح، صندوق‌ها را همراهی می‌کرد. همچنین دو ژاندارم از منزل سازمانی مدیرعامل شرکت اکتشاف و تولید (اسکو) که در بیرون از منطقه مسکونی اهواز بود، حفاظت می‌کردند.

۵-گردان ارتشی مامور خدمت در مناطق آغاچاری و گچساران: این گردان، اعزامی از پادگان ارتشی چهل دختر سمنان بود و ماموریت حراست از لوله‌های جریان‌ی نفت و گاز پراکنده در کوه‌ها و دره‌های خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد را به عهده داشت. حضور این گردان از سوی کنسرسیوم نفت درخواست شده و مقر آن ستادی در آغاچاری امیدیه بود. سرپرستی آن را نیز یک سرگرد ارتشی به عهده داشت و در هر منطقه، یک ستوان یا سروان، دسته‌های سرباز و درجه دار را سرپرستی می‌کرد. تامین محل اقامت، غذا، ایاب و ذهاب و سایر نیازهای آنان نیز با کنسرسیوم بود و نیروهای آنها هر سه ماه یک بار تعویض می‌شدند. علت اصلی درخواست شرکت نفت برای این ماموریت ارتشی، جلوگیری از سرقت لوله‌های نفت و گاز پراکنده در حوزه وسیعی از دو استان خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد بود که هر از گاهی بخشی از لوله‌های خالی ازسوی بان‌دی مجهز، قطع می‌شد و به سرقت می‌رفت. شیوه کار سارقان نیز چنان بود که شب‌ها، با شناسایی لوله‌های خالی، با کشیدن برزنت به دور محل قطع لوله‌ها، به وسیله برنز، آنها را به قطعات کوچک تقسیم کرده و به سرقت می‌بردند. این باندها به ندرت شناسایی یا دستگیر می‌شدند. به نظر می‌رسید که هدف از سرقت، فروش لوله‌هایی با قطر زیاد بود که در احداث ساختمان یا کارهای عمرانی به کار می‌رفت. با وجود حضور این واحدهای پنجگانه، گاهی سرقت و خرابکاری نیز اتفاق می‌افتاد. از سوی دیگر، گرفتن پیمانکاران نیروی انسانی بومی نیز می‌توانست مخاطرات و مفاسدی را به همراه داشته باشد. گاه اتفاق می‌افتاد که با اعلام فهرستی صوری، عملاً عده کمتری به کار گرفته می‌شدند و وجوه مازاد بین کارگزاران مربوطه تقسیم می‌شد. مسئولان نیز هر چند از موضوع فساد اطلاع داشتند، ولی این کار باجی بود برای این که از خرابکاری افراد با نفوذ محلی جلوگیری شود.

۳-شکل گیری نهاد حراست در جمهوری اسلامی ایران

پس از انقلاب اسلامی، برای انجام فعالیت حراست، مشکلاتی وجود داشت یکی از این مشکلات، وجود سابقه‌ی ذهنی نامناسب و برداشتی شخص نسبت به موضوعات حراستی در میان مردم به ویژه کارکنان شاغل در وزارتخانه‌ها، سازمانها و شرکت‌های دولتی قبل از انقلاب

از حفاظت‌ها و دفاتر وابسته به سازمان اطلاعات و امنیت کشور معروف به ساواک داشتند. آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدات امنیتی در باب اسناد و اماکن سازمانهای دولتی قبل از انقلاب سبب شد که سازمان اطلاعات و امنیت کشور مبدع و طراح و مقرررات و تشکیلات نوین حفاظتی در وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی شود. به گفته حسین فردوست که از بنیانگذاران سازمان می‌باشد و منابع و مآخذ مقرررات و تشکیلات حفاظتی تلفیقی بود از قوانین سازمان سیا و اف بی آی که توسط مستشاران آمریکائی ایجاد گردید.

سوابق موجود حاکی از آن است که تا قبل از سال ۱۳۳۵ قوانین، مقرررات و شرح و وظایف مدونی در رابطه با امور حفاظت و واحدها یا واحدهائی با عنوان حفاظت و حراست در دستگاه‌های اداری کشور وجود نداشت. توسعه فعالیت‌های اداری و گسترش روابط بین‌المللی و دخالت کشورها در امور یکدیگر و نیز افزایش رقابت کشورهای استعمارگر در کشورهای جهان سوم و بالاخره گسترش بورو کراسی موجب شد که دولتها من جمله ایران به منظور تامین امنیت بیشتر و پیشگیری از آسیب‌های حفاظتی، با وضع مقرررات حفاظتی، از اسناد، اطلاعات، اماکن و پرسنل دستگاه‌های اداری خود حفاظت کنند در سال ۱۳۳۵ به دستور محمد رضا پلوی کمیونی بنام کمیسیون دائمی حفاظت مسوول تدوین مقررراتی در این رابطه شد. در آبان ماه همان سال اولین مجموعه مقرررات به کلیه وزارتخانه‌ها، سازمانها و موسسات عمومی ابلاغ شد. از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۵۷ علاوه بر تصویب آیین‌نامه‌ی مقرررات حفاظت توسط هیئت دولت و کمیسیون دائمی حفاظت، مقرررات و قوانین دیگری از جمله قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی، قانون مجازات اخلال گران در صنایع نفت ایران، قانون تشکیل گارد صنعت نفت و... توسط مجلس شورای ملی و کمیسیون‌های آن به تصویب رسیده و وظایفی به عهده‌ی وزارتخانه‌ها، سازمانها و موسسات دولتی و... گذاشته شده است. دستگاهها نیز در ساماندهی خود، این گونه وظایف را تعریف نموده و آن را بر عهده‌ی حفاظت‌ها گذاشته‌اند.

در سال ۱۳۳۷ پس از تشکیلات سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) اداره کل چهارم آن سازمان، مسؤل امور حفاظت وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی شد. و با انتصاب فردی به عنوان رئیس حفاظت هر وزارتخانه یا سازمان، صلاحیت کلیه افرادی که قصد داشتند به استخدام درآیند

را به تأیید می‌رساندند. و در خلال دوران خدمت نیز هر زمان که مقرر می‌گردید افراد مورد نظر به سمت بالاتری منصوب شوند. و یا در پست‌های مدیریتی تصدی پیدا نمایند. تأیید نماینده ساواک به عنوان رئیس حفاظت سازمان الزامی بود. برنامه ریزی آموزش، سامان دهی و توسعه‌ی امور حفاظتی اعم از حفاظت سازمان الزامی بود. برنامه ریزی آموزش، سامان دهی و توسعه‌ی امور حفاظتی اعم از حفاظت پرسنل، اماکن و اسناد به وسیله اداره کل آموزش ساواک انجام می‌پذیرفت. در رژیم طاغوت، نظارت ساواک بر سازمان‌های دولتی از طریق واحدهای حفاظت مستقر در آن سازمان‌ها انجام می‌شد. حراست بعد از پیروزی انقلاب اسلامی بنا به اهمیت و ضرورت آن، در دفتر امور انقلاب در سال ۱۳۵۷ آغاز به کار نمود و پس از چند ماه سازمان حراست در سال ۱۳۵۸ در دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری تشکیل شد. مدتی بعد از تاسیس «دفتر سازمان مرکزی حراست» نخست وزیر وقت آقای حجازی را که رئیس شهربانی کل کشور آنه زمان بود، به عنوان رئیس سازمان حراست منصوب نمودند. در واقع حراست کل به طور مستقیم زیر نظر نخست وزیری فعالیت می‌نمود. این ترتیب تا یک سال ونیم پس از آن ادامه یافت، تا این که مصوبه قانون سازمان حفاظت کشور در جلسه ۱۳۵۹/۰۳/۲۹ به تصویب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران رسید و در تاریخ ۱۳۵۹/۰۴/۰۲ به کلیه دستگاهها ابلاغ گردید. بر اساس مصوبه فوق وظایف اداره کل حراست عبارت بود از حفاظت فیزیکی، حفاظت اسناد طبقه بندی شده، حفاظت پرسنلی، و حفاظت شخصیت‌ها، این اداره کل مدیریت واحدهای حراست در کشور را انجام می‌داد. در ادامه به دلیل وضعیت خاص و شرایط کشور و اقدامات دشمنان زخم خورده و انقلاب و عوامل داخلی آنان در قالب گروهک‌های معاند بر علیه انقلاب و کشور که منجر به انجام خرابکاری، بمب گذاری و ترورهای عناصر ارزشمندی از انقلاب و تهدیداتی که متوجه مسوولین کشور شد، وظیفه حفاظت شخصیت‌ها به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واگذار گردید. با تشدید فعالیت دشمنان داخلی و خارجی علیه نظام اسلامی و انجام اقدامات تروریستی از جمله؛ خرابکاری، بمب گذاری و ترور شخصیت‌ها در سال ۱۳۵۹ و ۱۳۶۰ و اعلام مبارزه مسلحانه توسط گروهک تروریستی منافقین و انجام ترورهای وسیع در کشور که طی آن تعداد زیادی از یاران انقلاب و اسلام به شهادت رسیدند. از جمله ترور محمد علی رجائی رئیس جمهور، محمد جواد با هنر نخست وزیر، بمب گذاری در دفتر حزب جمهوری اسلامی؛ تقویت واحدهای حراست در دستور کار قرار گرفت، لذا به منظور مقابله با